

Posamezna št.

Naročnina listu: C

40 din., četrt leta 20 din., mesečno 7 din.

Izven Jugoslavije: Celo leto 140 din. Inse-

rati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru;

pri večkratnem inseriranju primeren popust.

Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštšina plačana v gotovini.

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo.

Nezapre reklamacije so poštnine proste. Telefon interurban št. 113.

36. števil.

Maribor, dne 26. marca 1924.

Letnik XVI.

Srbska obsodba Pašičevega režima.

Pod naslovom »Obtožujemo!« — prinašajo beograjske »Novosti« najtežjo in najostrejšo obtožbo in obsodbo Pašičevega radikalnega režima. — List »Novosti« ima sedaj v rokah g. Joca Jovanoviča, bivši srbski minister in diplomat, sedaj poslanec srbskega zemljoradniškega kluba, uredniki in sotrudniki so tudi sami Srbi in tako se na strani teh obtožiteljev in te silno ostre kritike in obsodbe ne da najti niti najmanjša sled kakega separatista-prečana ali pa »avstrijskega«, kakor bi rekel kak »Balkan«, ali pa kdo drugi iz vrste lažnjivih, brezvestnih in zagriženih zagovornikov režima.

Sami Srbi obsojajo Pašiča in njegov režim ter ugotavljajo med drugim tudi to-le: Lahko se reče, da razen sedanega režima še noben režim v Srbiji ni izvajal korupcije kot sistem vladavine. Pašičev režim nosi kot svoje posebno obilježje popolno pomanjkanje vsake moralnosti v javnem političnem delovanju. Pred zgodovino bo nosil Pašič posebno veliko odgovornost kot rušilec naše javne morale, ki je bila pred njim na visoki stopnji v patrijarhalno častiljivi Srbiji.

List opisuje potem propadanje morale med vojno, povdarja, koliko propalih, sebičnih in pustolovnih ljudi se je po vojni razpaslo med svetom ter nadaljuje: In gospodin Pašič, politični vodja države, ni prav ničesar storil, da zajezi to nezdravo propadanje moralnosti v naši kolektivnosti. Nasprotno, popolnoma amoralen v razumevanju dovoljenega in nedovoljenega je on v svojem orientalsko-bizantinskem makiavelizmu proglasil svoje osebnostne in strankarske cilje za potrebo države ter se spretno poslužil vseh protisocialnih tendenc posameznikov in družb. V veri, da človeku ni ničesar sveto in da se da vse kupiti, je Pašič začel posameznike korumpirati ter tolerirati, da se sedaj okrog njega vrši javno rop in izkoriščanje državne in narodne imovine. Pašičev vpliv preveča že vse sloje skozi njegovo porodico, njegovo najbližjo okolico in skozi radikalno stranko. »Novosti« govori o »fatalni pašičevščini, ki je zastupila celo našo javno življenje.«

Pašič je sicer težko in neljubo, ko vidi, da njegov ljubljene-minister popiva in pleše šini, sin pa veseljači, popolnoma ravnodušen pa je, ko čuje, da oba kradeta. Sinu Radi so odprta vsa vrata v tej državi in vse mu gre na roko pri izkoriščanju in nedopustnih spekulacijah. Gospodin Pašič pa škandalozni aktivnosti svojega sina ne nasprotuje, ampak zadnje čase celo sodeluje v njegovih aferah. Ima pa tudi hčerko ter ji pomaga, da si sama oskrbuje veliko doto.

Glavni nosilci in predstavniki pašičevščine so v najbližji okolici gospodina Pašiča. To so njegovi politični pomagači, posamezni ministri, njegovi miljenici, razni prilizni ter cela vrsta sumljivih avanturistov, špijonskih agentov in provokaterjev. Cela ta banda, pravijo »Novosti« dosledno — se je raztepla po celi državi in ima popolnoma proste roke, da ropa državo in posameznike, da vodi škandalozne spekulacije ter grabi za sebe zemljo, liferacije, koncesije. Razven tega kupuje ta banda vse, kar se da potkupiti ter tako uvaja korupcijo v najširše kroge.

Sledi cela vrsta tipov iz te družbe ter se ugotavlja, da Pašič takim ljudem s svojo avtoriteto prikriva razne zlorabe. Pašič rešuje tudi pred ječo in že to je dovolj, da ima za svojega svetovalca dr. Lazico Markoviča, kateremu danes vsaki državljani lahko prosto vrže v lice zelo težke očitke. Tu je potem še bivši prometni minister dr. Velizar Janković, ki je s svojimi aferami zadal ugledu naše države težke udarce tudi v inozemstvu, potem je minister Janjič, ki ima javno taksirane cene za razne večje in manjše posle, in tako se najde v vsakem ministru, v vsakem okruhu, vsakem srezu vsaj po ena temna radikalna pijavka. Pašičevščina je ogromen polip, ki da vi celo državo.

Članek »Novosti« končuje z ogorčeno obtožbo ter s pozivom na opozicijski blok, da napne vse moči v boj proti korupciji. Stanje je tako, da je potrebno razbeleženo železo za operacijo in da mora mnogo gnoja izteči iz našega socialnega organizma.

Politični položaj.

PRIHOD HRVATSKIH POSLANCEV V BEOGRAD.

V ponedeljek dopoldne je dospelo v Beograd z raznimi vlaki 26 narodnih poslancev HRSS. Točno ob 10. uri je privedel dr. Spaho z nekaterimi demokratskimi poslanci v predsedništvo narodne skupščine 15 poslancev HRSS, ki imajo že verificirane mandate. Sprejel jih je najprej skupščinski tajnik Kobasica, končno je pa prišel tudi skupščinski predsednik Jovanović, ki je prebral prisego ter razdelil poslanece v podpis. Med pod-

pisovanjem sta dr. Spaho in demokrat Pečić vpraševala predsednika, kje so prostori za klub hrvatskih poslancev in kdaj misli izdati legitimacije. Ljuba Jovanović je odgovoril, da se lahko namestijo v sobi finančnega odbora ter da bo glede verifikacije in legitimacij vse čim preje urejeno. Ko so Radičevi poslanci podpisali prisego, jih je skupščinski predsednik tako-le nagovoril: »Morda ni sprejem radi politične borbe tak, kakor bi moral biti. Vazhen je sedanjí moment. Hočemo skupno delovati v narodni skupščini. Mogoče pride do razočaranj, toda upam, da je to dobro in da bo Vaš prihod imel dobre posledice. Jaz Vam čestitam!« — Poslanci so se nato podali v muslimanski klub, katerega jim je dr. Spaho odstopil, ker je soba finančnega odbora za njih premajhna.

V narodni skupščini je vladala med tem največja napetost. Galerije so bile polne in vsi poslanci so bili zbrani. Prišli so tudi oni, ki se radi bolezní in drugače že po par mesecih niso dali videti. Ministri in poslanci čitajo jutranje liste ter se pogovarjajo samo o prihodu Radičevcev. Govornikov nihče ne posluša in sam minister za šume in rude, čigar budget je bil na dnevnem redu, govori samo za sebe. Ko je ministre svoj govor končal, je bil odrejen odmor, ki se je zavlekel od poldvanajstih do ene. Pašič je bil med tem časom na dvoru. — Ob eni uri Ljuba Jovanović zopet otvori sejo ter sporoči, da mu je čast prebrati to-le pismo: »Predsedniku narodne skupščine. Spoštovani gospod predsednik! Čast mi je obvestiti predsedstvo narodne skupščine, da je kraljevska vlada podala demisijo na svoj položaj. Prosim Vas, gospod predsednik, da izvolite to naznaniti narodni skupščini. Nikola P. Pašič.«

Radikali aplavdirajo in vpijejo: »Živijo!« Neki zemljoradnik se pa oglasi: Mrtvim se kliče »Slava« in ne »Živijo!« — Ko se hrup poleže, naznanja predsednik narodne skupščine, da je seja končana in odložena do sestave nove vlade. Poslanci hitijo v svoje klube in opozicijski spremljajo radikale s klici: »Selite se!« — »Srečno!«

Po mestu so se začele širiti najrazličnejše vesti. Vse je čakalo na že davno napovedano akcijo srbskih fašistov ali Srnao, govorilo se je pa tudi, da je pripravljena akcija oficirske »bele roke.« Neki general in neki minister baje zbirata podpise oficirjev za neko spomenico proti »protidržavnemu bloku.« Ta spomenica naj bi se predložila kralju. »Pravda« je vedela tudi poročati, da so dobili okrožni načelniki zaupna navodila ter tudi pravico na hitro izdajati orožje.

Pašičev odstop in njegovi načrti. Za Pašičem je šel na dvor tudi predsednik skupščine Ljuba Jovanović in takoj na to so prejeli šefi parlamentarnih skupin naslednje pismo: »Njegovo veličanstvo kralj mi je blagovolil poveriti sestavo novega kabineta, da poskušam z ozirom na novi položaj v narodni skupščini razširiti parlamentarno osnovo za nadaljno skupščinsko delo s tem, da pridobim za sodelovanje one skupščinske skupine, katere so pripravljene s svojim sodelovanjem pripomoči, da se nadaljuje skupščinsko delo na osnovi vidovdanske ustave in na načelu enotne ureditve države, to je, da se strinjajo s senžernensko meddržavno pogodbo, pa tudi z zgodovinskimi posledicami, nastalimi iz nesrečne prošlosti našega razkosanega naroda. Zato Vas prosim, da blagovolite priti k meni jutri dopoldne na pogovor in izmenjavo misli v tej stvari. Sprejmite izraz mojega spoštovanja. Nik. Pašič. Beograd, dne 24. marca 1924.« — Po prejemu tega pisma so se sestali predsedniki demokratskega, Jugoslovanskega, Muslimanskega in Zemljoradniškega kluba ter predsednika HRSS dr. Maček in Predavec in dosegli popolno soglasje v tem, da se pod nobenim pogojem ne sme dopustiti ali celo podpirati nadaljevanje dosedanjega režima. S sklicevanjem na mirovno pogodbo je hotel Pašič pritisniti na Davidoviča in na druge srbske poslance v opoziciji, češ, prečanske pokrajine so anektirane, skupaj Srbii! — Po seji načelnikov opozicijskih skupin je dr. Maček sprejel časnikarje in jim dal približno sledečo izjavo: Smatram, da je predsedstvo narodne skupščine napačno informiralo kralja o položaju. Zelo se čudim tem parlamentarnim običajem. Ljuba Jovanović ne bi smel predlagati kroni, da ponovno da mandat Pašiču, kajti, če bi radikali ne bili v manjšini, čemu bi potem Pašič sploh demisijoniral. Ne verjamem, da bi se Pašič mogel sploh držati, četudi bi se mu posrečilo dobiti katerokoli parlamentarnih skupin na svojo stran. Če bi se pa to kljub temu zgodilo, izjavljam, da so rezerve HRSS tako močne, da se taka kombinacija ne bo mogla vzdržati.

Pašič-Pribičević. Za včeraj dopoldne je povabil Pašič k sebi šefe opozicijskih skupin in sicer Davidoviča za 10. uro, dr. Korošca za pol 11. uro, Vojo Lazića ob 11. uri, dr. Spaho pa ob pol 12. uri. — Prišel je Davidovič ter izjavil v imenu celega opozicijskega bloka, da se ne sprejme poziv v vlado ob sodelovanju z radikali na temelju, ki ga je Pašič označil v svojem pismu. Ker je to odgovor celega bloka, se dr. Korošec in dr. Spaho ne odzoveva povabilu na razgovor. — Davidovič se je nato

vrnil v demokratski klub in izdal se je komuniké, ki se glasi: Na sestanku z g. Pašičem je g. Davidovič izjavil v imenu celega opozicijskega bloka, da ne more sprejeti nikakega sodelovanja z njim v novi vladi, za katero je Pašič dobil mandat. To sodelovanje se odbija radi tega, ker je nemogoče podpirati režim, ki ga je vodila radikalna stranka skozi leto in še več dni, režim, proti kateremu je velika večina naroda v naši državi in ki je tudi dovedel do ustvaritve opozicijskega bloka. Ta izjava pa ni bila sprejeta enoglasno v demokratskem klubu. Se pred prihodom Davidoviča je dejal Pribičević v klubu sledeče: Jaz sem doslej sodeloval z elementi, ki stojijo neomajeno na stališču vidovdanske ustave. Ponudba, ki gre za tem, da se ta politika podpre, ne more biti a priori odbita. Jaz se bom še danes posvetoval s svojimi prijatelji in sklepe vam bom jutri (to je danes v sredo) ob desetih dopoldne sporočil. — Situacija je torej sedaj še odvisna od Pribičevića. Radikali se že dalje časa nadejajo, da bo zbral okrog sebe kakih 20 poslancev. To seveda ne bo mogoče, a razvoj krize je le odvisen od položaja v demokratskem klubu, ki se mora tekom današnjega dneva razčistiti.

Glede berlinskih razkritij o tajnih vojaških pogodbah s Francijo je stavil narodni poslanec dr. Josip Hohnjec na ministra zunanjih zadev dr. Ninčiča naslednje vprašanje: »Berliner Tagblatt« z dne 19. marca 1924 je priobčil tajne zapisnike in izjave (deklaracije) med Francosko in Čehoslovasko ter koncept pogodbe, s katero bi pristopila Kraljevina SHS k zvezni pogodbi med republikama Francoske in Čehoslovake ter tajni zapisnik povodom belgijske konference dne 10. januarja 1924, podpisan od dr. Ninčiča in dr. Beneša, s kojim se je, kakor stoji doslovno v zapisniku: »gospod minister dr. Momčilo Ninčič soglasil z mislijo, na koji temelji ponudba in v predpisu predloženi koncept pogodbe, a je imel pomisleke, da sklepa novo pogodbo z dr. Benešom v predloženi obliki in izmeri.« Dočim je Francoska in Čehoslovaska kategorično dementirala objavljene dokumente, je naš presbиро komaj dne 22. marca na večer objavil to-le: »Ovlaščeni smo izjaviti, da je neosnovana in ne odgovarja istini vest nekkih inostranskih listov, po koji je vlada Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev objavila v »Berliner Tagblattu« nekeke dokumente o tajnih pogodbah izmed Čehoslovake, Francoske in naše kraljevine.« Istina je, da so osobito italijanski listi, donesli vest, da je naša vlada izdala v »Berliner Tagblattu« objavljene dokumente z namero, da se prikupi Italiji, vendar naš dementi ni povsem jasen in pripušča dvom, da li je francoski in čehoslovski dementi istinit ali ne. Izjavljamo, da bi bili, ako predpostavimo istinitost objavljenih dokumentov, popolnoma zadovoljni, ako je dr. Ninčič odklonil podpis tajnih pogodb s kojokoli državo, a ne bi mogli odobravati, da se je dr. Ninčič soglasil z osnovno mislijo pogodb, ker bi po konceptu pogodbe s Francijo in Čehoslovasko tudi mi bili na podlagi art. V. in VI. prisiljeni na vojno pomoč. Zato pogrešamo v tem oziru v objašnjenju naše vlade potom presbiroja potrebne jasnosti. Predpostavljamo, da so objavljeni dokumenti fiktivno falsifikati. Tudi v tem slučaju je objašnjenje naše vlade nedostatno, ker sta naša zaveznica Čehoslovaska in naša prijateljica Francoska pač opravičeni, da pričakujeta od nas jasnejšega dementija. Samo v interesu dobre stvari, ako mi date jasne odgovore na sledeča vprašanja: 1. Ali Vam je bil predložen koncept tajnega ugovora med nami in francosko ter čehoslovasko republiko, kakor je bil objavljen v »Berliner Tagblattu«, ali vsaj s slično vsebino znan? 2. Ako je bil tak koncept predložen, ali ste ga odklonili s protokolom, objavljenim v »Berliner Tagblattu«, ali vsaj s sličnim protokolom? 3. Ako je istinit protokol, kako ste mogli, ne da bi prej imeli odobrenje narodne skupščine, izjaviti, da soglašate z osnovno mislijo, ki nas veže na vojno pomoč? 4. Zakaj niste, ako Vam ni bil predložen koncept tajnega ugovora in ako niste podpisali protokola, podali jasnega dementija ter tako v javnosti podprli našo zaveznico Čehoslovasko in prijateljsko nam Francosko? 5. Ali ste voljni nadalje voditi našo zunanjo politiko tako, da nihče ne bo dvomil v miroljubnost naših narodov?

Po svetu.

Fašistovske proslave v Rimu. Povodom petletnice, odkar se je ustanovil fašizem, so se v Rimu vršile velike slavnosti, katerih se je med drugimi udeležilo tudi okoli 4000 županov iz cele Italije. Razvil se je velikanski sprevod, ki je šel mimo Kvirinala, kjer so se množice klanjale kralju. V sprevodu so bili tudi zastopniki slovenskih in nemških občin. Zvečer je bilo celo mesto sijajno razsvetljeno. Poveljnik milice general de Bono je imel vojaško paradu 6000 fašistov. Dopoldne je imel Mussolini v gledališču Constanza govor o postanku fašizma in o bojih, ki jih je imela stranka do svojega pohoda v Rim. Mussolini je govoril tudi o zunanjepolitičnem položaju in izjavil, da ni res, da bi bila Italija osamljena. Ita-

lija je priznala Rusijo in ne nasprotuje sprejemu Nemčije v Društvo narodov. Končno je Mussolini izjavil: Italija mora napredovati! Ustvariti moramo veliko Italijo! To je edini cilj fašizma, od katerega ne bo odnehal! Svojemu imperializmu je dal tudi duška napram Jugoslaviji, ko je izjavil, da so meje med Jugoslavijo in Italijo absurdne, smešne in da oni v Rapallu menda niso znali čitati — zemljevida.

Smrt čehoslovaškega poslanika v Berlinu. Minulo soboto je umrl v Berlinu tamošnji čehoslovaški poslanik Vlastimil Tusar. Z njegovo smrtjo je izgubila čehoslovaška diplomacija enega najagilnejših in najposobnejših predstavnikov. Tusar se je rodil leta 1880 v Pragi ter je že zgodaj stopil med socialiste, kjer je s svojimi zmožnostmi kmalu prišel do vodilnega mesta. Leta 1911 je bil izvoljen v avstrijski parlament. Po preobratu je organiziral čehoslovaška diplomatska predstavništva v inozemstvu, ter sam poslal dunajski poslanik. Leta 1919 je sestavil čehoslovaško vlado, po njegovi demisiji leta 1921 pa je bil imenovan za poslanika v Berlinu. Bolehal je že dalje časa na srčni hibi, nihče si pa ni mislil, da ga bo smrt tako hitro zadela.

Rusko-rumunska pogajanja. Pogajanja med Rusijo in Rumunijo, ki se te dni začela na Dunaju, se silno počasi razvijajo. Na prvih sejah delegatov se je razpravljalo samo o dnevnem redu prihodnjih sej, dalje pa se ni prišlo. Najkočljivejše vprašanje tvori usoda Besarabije, ki zlasti skrbi rumunsko delegacijo. Rusi so namreč takoj v začetku izjavili, da so pripravljeni stopiti v meritorne pregovore, ne pristajajo pa na nikake predpogoje, katere je nameravala staviti Rumunija. — Tako glede Besarabije Rusi energično zahtevajo, da Rumunija takoj umakne svoje okupacijske čete, ter pristane na plebiscit, ki bi se vršil pod nevtrarno kontrolo in ki bi naj končno določil usodo pokrajine. Ruski delegati upajo, da bo rezultat pogajanj dovoljen ter bo spor med obema državama končan.

Perzija ostane monarhija. Boj za perzijsko republiko se je za enkrat končal s kompromisom med republikanci in monarhisti. Ker se je proti proglašenju republike uprla posebno duhovščina, ki je naščuvala prebivalstvo, so se republikanci zadovoljili zaenkrat samo z odstavitvijo starega šaha. Na prestolu ga bo nasledil njegov dvehletni sin. — Republikanski pokret v Perziji je iznenadil vse zapadne države. Je pa naravna posledica reform, ki jih je pričel uvajati ministrski predsednik Riza-Kan, nekaj perzijski Kemal-paša, ki je Perzijo rešil angleškega in ruskega vpliva ter ji pridobil neodvisnost, katero je pred vojno skoraj popolnoma izgubila. Riza-Kan je velik nasprotnik konservativizma, ki ga je v glavnem podpiral sedanji šah. Radi tega je začel republikanski pokret, katerega bo sigurno tudi izpeljal.

Dnevne novice.

Umrl je v Nišu po težki operaciji inšpektor v ministrstvu pravde dr. Hinko Irgolič iz znane rodbine veleposestnika Irgoliča pri Veliki Nedelji. Pokojnik je bil mlad, vester odličen in sedaj še oddelka za Slovenijo v ministrstvu pravde. Zadnjih 14 dni je bival kot predsednik komisije za pregled invalidov v Nišu, kjer se mu je povrnila bolezen, vsled katere je bil že dvakrat operiran. Njegovi težki prizadeti starši izgubijo z umrlim drugega svojega študirane sina, kajti kakor znano, so ob prevratu leta 1918 Italijani v Trstu ustrelili sina Antona, ki je bil znan kot vester slovenski železničar-uradnik. Rodbini Irgoličevi naše iskreno sožalje!

Župnijo Razbor pri Zidanemmostu je dobil veleč. gospod Jakob Kalan, dozdaj kaplan v Zetalah.

Začasni bolniški dopust je dobil č. g. Štefan Stiper, kaplan na Ljubnem v Sav. dolini. Oboleli se zdravi od začetka meseca v bolnici v Celju.

K našemu novemu šematizmu. Ravno kar je izšel nov lavantinski šematizem. V njem so že tudi novo priklopljeni deli iz krške, sekovske in somboteljske škofije (Prekmurje). Osupnilo nas je, da je šematizem napravil nepotreben kompliment pred madžarskim mišljenjem nekaterih gospodov v Prekmurju. Dočim so nekatera imena tiskana čisto pravilno v našem pravopisu, se krenijo poleg njih pravopisne spake kakor: Szlepecz, Ficzo, Krantz. Čemu ta strahopetna nedoslednost? Saj so vendar imena čisto slovenska. Vzamimo nasproten slučaj: če bi n. pr. ljubumerski okraj prišel pod Ogrsko in ljubumerska dekanija pod madžarsko škofijo, ali mislite, da bi v Sombotelju na ljubo slovenskemu mišljenju mupoljske duhovščine tiskali slovenska imena z našim pravopisom?! Ker nam je ta suženjska klečepaznost pred tujstvom prešla v meso in kri, tudi nima nihče respektu pred nami. Pika.

Iz glavne skupščine Jugoslovanskega sokolskega Saveza. Pred kakim dobrim tednom je odstopil dose-danji starosta JSS dr. Ravnihar. Dr. Ravniharjevo skakanje iz ene stranke v drugo so mu hudo zamerili gospodje okrog »Jutra«. Očitati so mu vse mogoče in ga tudi v svojem glasilu pozivali, naj odstopi kot starosta, ker je kot izrazit politik, ki je danes tu, jutri tam, nevreden tega mesta. Dr. Ravnihar je res pred dobrim tednom odstopil kot starosta. Na glavni skupščini JSS, ki se je pričela dne 22. t. m. v Ljubljani, je bil prvotno od kandidacijskega odbora soglasno predlagan za starosta dr. Ravnihar, ki je pa to častno mesto odklonil z očitkom: da politično valovje buta v Sokola. Bratje Sokoli so komaj čakali na dr. Ravniharjevo odklonitev in so takoj nato izvolili per acclamationem znanega Engelberta Gangl za starosta. Ta občni zbor JSS je dokazal, da so dosedanja pičli edinosti v sokolskem savezu dnevi šteti.

Pozor pred italijanskimi vinskimi agentil Iz Slovenske Bistrice poročajo: V minulem tednu in sicer v četrtek se je pojavil pri nas vinski agent iz Italije. Imel je seboj cele zaboje vinskih vzorcev in hodil ponujat italijansko robo od gostilne do gostilne. K sreči so naši gostilničarji tolikanj zavedni, da so vsi odklonili italijansko čorbo. Pa ta agent bo preromal celi Slov. Štajer in bo povsod vsiljeval italijansko vino. Svarimo slovenske gostilničarje pred tem Italijanom, kateremu naj pokažejo vrata, kakor so to storili krčmarji in hotelirji v Slovenski Bistrici. Ako bo enkrat uspelo enemu italijanskemu vinskemu agentu, da bo prodal vsaj nekaj polovnjakov, potem bodo italijanski vinski mešetarji preplavili Slovenski Štajer in to bi pomenilo smrt našemu vinogradništvu. Dolžnost voditeljev naših organizacij v posameznih krajih je, da opozorijo krčmarje na nevarnost, ki grozi našim vinogradnikom od strani italijanskega vinskega trga.

Pritožbe radi brezsrčnega postopanja Ribiškega društva. Iz Ptujja poročajo: Mariborsko Ribiško društvo, ki je izključno domena nemških in nemškutarskih magnatov, je vzelo v zakup ribji lov po celem Slov. Štajerskem in seveda tudi v Dravi. Do pred kratkim je imela v Dravi ribji lov graščina Herberstein in sicer od Ptujja naprej. Graščina je izdala kakih 40 ribiških kart in sploh se ni veliko zmenila, kdo ribi v reki. Ob Dravi stanujejo od Ptujja naprej manjši posestniki, ki so se takorekoč preživljali z ribolovom. Drava dela namreč od Ptujja naprej tem malim posestnikom ogromno škodo s tem, da jim trga najrodovitejšo zemljo. Graščina Herberstein je uvidevala to škodo, katero trpijo ti posestniki in jim je šla glede ribolova precej na roko. Sedaj pa ima ribolov v Dravi v zakupu nemško Ribiško društvo v Mariboru, ki pa izdaje ribiške karte samo najbogatejšim Nemcem ter nemškutarjem, a od teh pomilovanja vrednih obdravskih ribičev-Slovencev ni dobil niti eden karte. Ta petična nemška gospoda je dobila tudi žandarmerijo na svojo stran in sedaj, ko ima Ribiško društvo v zakupu ribolov v Dravi, crožniki vedno patrolirajo ob reki in skrbno pazijo, da bi izsledili kakšnega kmetkega siromaka, ki bi se drznil potegniti iz Drave brez karte kako ribico. Zgodilo se je celo pred nekaj dnevi, ko je bila po vrbovini nižje Ptujja Drava razlita in je nagnala nekaj rib na grabasti travnik nekega posestnika in jih je hotel tu poolviti, a mu je orožništvo to strogo prepovedalo in tako so ribe ostale na travniku in jih zobljejo vrane. Nemška velekapitalistična gospoda skuša slovenskemu kmetu sedaj v Jugoslaviji ugrabiti še te zabavne pravice, katere mu je prepuščala rajna Avstrija. Za neusmiljeno brezobzirno postopanje nemškega Ribiškega društva se bodo morali začeti zanimati tudi naši poslanci in vlada bo morala stopiti tej oholi nemški gospodi malo bolj na prste.

Slovenjebistriška podružnica SPD ima svoj občni zbor v soboto, dne 29. t. m. ob pol 20. uri v hotelu »Beograd« v Slov. Bistrici. Dnevni red je običajni.

Vsem župnim uradom Slovenije! V Ljubljani, Stari trg 2 I, posluje Poselska zveza, strokovna organizacija služkinj, ki ima v svojem področju tudi posredovalnico za delo. Pomen Poselske zveze za krščanske služkinje in neizkušena dekleta, ki prihajajo v mesto za kruhom, je silno velik. Zato je potrebno, da nam gredo vsi važni činitelji na roko. In tako naproša Poselska zveza v Ljubljani vse župne urade v Sloveniji, da naj se v vseh slučajih, ko rabijo sami ali kakšna krščanska rodbina v njihovi fari služkinjo, kuharico, samostojno gospodinjjo ali sobarico itd., obračajo na našo centralo v Ljubljani, ali na našo podružnico v Novem mestu (Rokodelski dom), Celju (hotel »Beli vol«), Mariboru (Wildenrainerjeva 6) in Ptujju (Zrinjskofrankopanska 10) za posredovanje. Centrala bo vsikdar rada odgovorila in dala potrebna pojasnila. Nikdar pa naj nobena dekla z dežele ne gre mimo Poselske zveze, ko pride v Ljubljano iskat službo. Vsaka naj se v Poselski zvezi takoj včlani in ostane v njej, ker je to edina primerna organizacija za slovenske krščanske služkinje. — Sporazumno med Poselsko zvezo in krščanskim ženskim društvom se je dosegel sklep, da se v Ljubljani postavi čim prej Poselski dom. Predno pa gremo na podrobno delo za Poselski dom, je nujno potrebno, da je sleherna slovenska služkinja v Poselski zvezi včlanjena in da se celokupna slovenska javnost zave, kako velikega pomena bo ta poselski dom za krščanska slovenska služka dekleta. — Odbor Poselske zveze v Ljubljani, Stari trg 2 I.

Državno posojilo, ki bo samo Beogradu v prid. Vlada je sklenila s švicarskimi bančnimi skupinami posebno državno posojilo v iznosu 15 milijonov švicarskih frankov. To posojilo se bo uporabilo za nove zgradbe v Beogradu in sploh za povzdigo ter olepšavo naše prestolice. Dobiček bo imel od tega posojila samo Beograd, a vračevali in obresti plačevali pa bodo vsi davkoplačevalci iz cele države.

Epidemične bolezni v južnih krajih. Novi Sad in okolica sta ogrožena od španske bolezni. Doslej je bolnih 100 oseb in med temi so štiri že umrle. Bolezen se kljub prizadevanju zdravnikov vedno bolj širi. — Po Sarajevu pa sta začela razsajati pegavica in škrlatica. Doslej so dognali v Sarajevu 9 slučajev pegavice in 12 slučajev škrlatice.

Smrtni podst od premoga. V varaždinskem premogovniku Ivanec so te dni lomili premog. Eden od delavcev je hotel v kritičnem trenutku še rešiti pred zasutjem sekiro, a ga je zagrabila težka plast premoga, ga zasula in potegnili so ga izpod plasti mrtvega.

Nevarnost poplave. Radi toplote, ki je sedaj že vendar enkrat nastopila, se je začel po južnih krajih taliti sneg. Povrh smo imeli na jugu zadnje dni močne deževne nalive in radi tega sta močno narastle Donava in Sava. Donava se je dvignila za 40 cm in še vedno raste. Na nekaterih mestih, kjer so obdonavski nasipi precej

slabi, je reka že poplavlila njive in napravila zelo veliko škodo.

Kulturna sramota. Za Hrvatsko in Slavonijo obstoji v Zagrebu poseben zavod, ki je zavetišče za gluho-nemoco. Pokrajinska uprava pa je sedaj odločila, da se radi pomanjkanja denarnih sredstev mora odpustiti iz zavoda 32 gluho-nemih otrok. Usmiljeni Hrvatje so se odločili, da bodo s pomočjo privatnih zbirk preskrbeli te sirote.

Iz Vojvodine. Po novem zakonu o občinski upravi bo izgubila Vojvodina eno mesto. Stara Kaniža, ki je veljala že dolgo za mesto, postane vsled tega zakona večja vas. Ta usoda je prebivalstvo Kaniže zadela v živo. Pripravljajo veliko deputacijo, ki bo v Beogradu prosila, da Kaniža še za naprej ostane mesto. Mestni župan pa je vsled obupa podal ostavko. — Subotička policija je prišla na sled ter aretirala veliko družbo žeparjev, ki so se pa pečali poleg tega še z ropanjem. V Subotici so napravili škodo za par milijonov. Člani družbe so večinoma stari grešniki, ki so se že večkrat pokorili po zaporih. — Policija v Senti je izdala tirnico za 11 letnim lopovom Mihajlom Čonogradi. Ukradel je svojemu očmu zlato uro in tri tisoč dinarjev ter pobegnil z njimi neznanu kam. — V Vojvodini še vedno strašijo madžarski špijoni. Obmejna policija denovno aretirala razne sumljive ljudi, katere pa mora zopet izpustiti, ker se izkaže, da so nedolžni. Te dni pa so vendar naleteli zopet enkrat na pravega špijona. To je neki madžarski podoficir Očo, katerega so madžarske oblasti poslale v našo državo, da izvoha za skrivališča in bivališča madžarskih vojnih beguncev, ki so pobegnili v Jugoslavijo. — Novosadski most so zopet pričeli graditi. Kakor je znano, je dosedanja most odnesla letos Donava ter s tem pretrgala edino vez med Novim Sadom in Petrovaradinom. Promet pešev se je vršil preko železniškega mosta, vozove pa so prevažali brodovi. Vojni minister je sicer odredil, da pionirji zgrade pontonski most, toda vsled visoko narastle Donave je to še nemogoče. Zgradba novega mostu pa silno počasi napreduje, ter še ne bo dovršen tekmo letošnjega leta.

Predaja odmetnikov. Iz Črnogore javljajo, da se je predal znani odmetnik dr. Vukašin Marković. Javil se je prostovoljno načelniku podgoričkega sreza.

Čudni črnogorski bankovci. Beograjska »Politika« prinaša dopis iz Newyorka o novem črnogorskem denarju, ki ga izdaja znani črnogorski ministrski pustolovec Jovan Plamenac in njegovi tovariši. To so nekaki boni, glaseči se na 10 dolarjev in se razširjajo več tisoč po številu med našimi izseljenci. Boni imajo to-le besedilo: »Kraljevina Črna Gora. Potrdilo za obveznico na 10 dolarjev, izdano v ameriških Zjedinjenih državah. Jaz Jovan F. Plamenac, predsednik ministrskega sveta in minister zunanjih del, na osnovi čl. 26 in 75 ustave Kraljevine Črne Gore izdajem to potrdilo kot priznanico za upis 10 dolarjev za mednarodno posojilo Kraljevine Črne Gore. To potrdilo ni mogoče prodati, lahko se ga pa zamenja če se ga predloži blagajni Kraljevine Črne Gore mesec dni po evakuaciji kraljevine od jugoslovanskih čet. Omenjene obveznice prinašajo 8% letno, odkupljene bodo pa čez leto in pol po evakuaciji.« Ti kuriozni boni so datirani z 1. decembrom leta 1923, podpisal pa jih je poleg Plamenaca še »registrator« T. Radoman. Nekateri kalini so nasledli goljufiji ter pokupili več obveznic. Dolžnost naše vlade bi bila, da opozori naše izseljence na to goljufijo.

Avtomobili v Jugoslaviji. Po neki inozemski statistiki prihaja v Jugoslaviji na 7250 prebivalcev 1 avtomobil. V Beogradu samem pride na 120 prebivalcev 1 avto. Smo še precej daleč za Ameriko, kjer kakor znano poseduje avtomobil vsaki trinajsti državljani Združenih držav Severne Amerike.

Sin ustrelil mater. Te dni se je dogodil tragičen slučaj v Rakeu na Kranjskem. 19letni gostilničarjev sin Tomaž Stržaj je pomagal svoji 60letni materi pri oblačenju. Ko je hotel vzeti iz omare en kos obleke, je potegnil z njim vred tudi revolver, ki je padel na tla ter se sprožil. Kroglja je zadela nesrečno mater v srce.

Hrvatski razbojnik. Te dni se je dogodil v okolici Zlatarja v hrvatskem Zagorju drzen roparski napad. Dva maskirana razbojnika sta pričakala na cesti, ki vodi iz Konjščice v Veliko Trgovišče, trgovca Kurešiča. Z vzklikom: »denar, ali življenje« sta planila na njega. Ko je Kurešič enega razbojnikov, ki ga je hotel udariti z nožem, s pestjo pobil na tla, je drugi potegnil revolver in iz neposredne bližine ustrelil Kurešiča v prsa. Nezavestnemu trgovcu sta roparja pobrala okrog 10 tisoč dinarjev denarja, nato pa izginila brez sledu. Težko ranjenega Kurešiča so našli kmetje ležati v nezavesti na cesti, pa so ga prepeljali v varaždinsko bolnico.

Predaja roparskega morilca Rumpel vojaškemu sodišču. Smo že poročali, kako je narednik Rumpel v Novi vasi ustrelil trgovca Kelkoviča. Morilca je prijel policija, kjer je vse priznal. Po končanem zaslišanju na policiji, je bil Rumpel kot vojak predan vojaškemu sodišču, ki ga bo gotovo v najkrajšem času obsodilo na smrt. Pri raztelesenju Kelkoviča so dognali, da ga je Rumpel ustrelil s prvim strelom smrtno skozi cele možgane, z drugim pa mu je odstrelil nekaj kazalca na desni roki.

I. številka Semjskega Vestnika 1924 Ljubljanskega velesejma izide prve dni meseca aprila v visoki nakladi in se razpošilja brezplačno vsem zainteresentom. Če ga slučajno kdo ne dobi, naj ga blagovoli zahtevati pri sejmskem uradu. Časopis je vsebinsko dober, prinaša stvarne gospodarske članke in se je širom države splošno priljubil. Eventuelne inserate sprejema Aloma Comp. d. z o. z. v Ljubljani, ki fungira kot pododdelek propagandnega odseka velesejskega urada.

Izkoriščanje oficirskega zbora.

Doli v Belgradu se nahaja zadruga, katere namen naj bi bil, oficirjem dobavljati uniformo in druge potrebščine na kredit po kolikor mogoče nizkih cenah. Tako se vsaj v pravih zagotavlja. Nad to oficirsko zadrugo vrši glavno nadzorstvo vojni minister. Član oficirske zadruge more postati vsaki oficir naše vojske. Delež vsakega člana znaša 3000 dinarjev. Ako se pomisli, da šteje ta zadruga okoli 10.000 članov, potem postane jasno, da razpolaga zadruga z ogromnim premoženjem in če bi bilo tam vse v redu, bi pač z lahkoto služila svojemu namenu in to tem preje, ker se vsakemu članu odtrgujejo obroki za odplačevanje dolga in deleža od mesečne plače in torej zadruga nima v tem pogledu skoraj nikakega rizika. Da je število članov-zadruharjev tako veliko, ima svoj vzrok v tem, ker so bili oficirji primorani pristopiti kot člani, ako so si hoteli do 1. marca t. l. nabaviti uniforme po novih predpisih. Človek bi mislil, da nudi ta zadruga, ki šteje skoro 10.000 oficirjev zadruharjev in ki razpolaga s tako ogromno glavnico, svojim članom res ugodnosti, kakoršnih smo pri nas navajeni pri zadrukah, ki se zavedaajo svojih dolžnosti napram svojim članom.

Toda kakor v Belgradu nobena stvar in nobeno podjetje ne gre brez »zarade« in koristarstva, tako je tudi z oficirsko zadrugo. Že pravila zadruge, izvzemši par členov, ki govore o navidezni enakopravnosti članov in drugih lepo donečih frazah, so prikrojena popolnoma belgrajskemu proročnemu sistemu. Čeprav razpolaga zadruga z ogromnimi sredstvi, katera ji omogočujejo nakup blaga in drugih predmetov v velikih množinah in je vsaka izguba skoraj popolnoma izključena, ker se dolgov članov uradno odtegujejo in odplačujejo, so vsi predmeti, katere nudi zadruga svojim članom, najmanj tako dragi, kakor v navadni trgovini, mnogi predmeti pa so še dražji. Že iz tega dejstva je razvidno, da oficirji nimajo od svoje zadruge nobenih koristi, ampak so njeni člani le pod pritiskom obstoječih razmer, ker drugje ni mogoče dobiti na novo predpisanih uniform na mesečne obroke. Tega se pa upravni odbor oficirske zadruge v polni meri zaveda in tem primerno izkorišča svoje člane. Upravni odbor, v katerem sedijo 4 generali, 4 polkovniki, 2 podpolkovniki, 5 majorjev in 4 kapetani, se pa tudi dobro zaveda, da se oficirji tem visokim gospodom ne smejo upirati, kaj še, da bi njihovo početje žigosali. Vsaka kritika nad obstoječimi koruptivnimi razmerami v zadrugi bi dotičnemu oficirju prinesla takojšnjo upokojitve, če ne še kaj hujšega. Že iz same sestave upravnega odbora se vidi, da je vse tako urejeno, da članom ne preostaja drugega nego plačevati in molčati. Kljub temu, da tvorijo večino članov oficirji z nižjimi čini, imajo v upravnem odboru odločujočo besedo generali in višji oficirji, med tem ko nižji čini v upravnem odboru niti zastopani niso. Po neki izvanredni milosti so v upravnem odboru tudi štirje kapetani, katerim pa ne preostaja drugega, nego prikimati temu, kar sklene 15 višjih oficirjev. Verna slika sestave upravnega odbora so tudi nekateri člani zadruginih pravil. Tako si n. pr. določuje upravni odbor dnevnic za nadzorovanje poslovanja v zadrugi. Ravno tako si določuje tudi upravni odbor sam sebi dnevnic za izvršitve kakšnega posla v Belgradu samem, torej na sedežu zadruge. Če gre kak general, ali kakšen drugi višji oficir, ki je član upravnega odbora, na dopoldanski golaš in vrže med potjo kakšno zadrugino pismo v poštni nabiralnik, ima potemtakem že pravico na dnevnic in na povrnitev stvarnih stroškov, kateri so bili zvezani s to potjo, torej v tem slučaju tudi na povrnitev stroškov za njegovo južno, katero si je spotoma dovolil. Ker bi pa včasih kakšen general, ali kakšen drugi višji oficir tudi rad potoval v inozemstvo in ker stane to danes mnogo denarja, so porodičarji tudi na take slučaje mislili pri sestavljanju pravil. Tako določa tudi en člen pravil, da sme upravni odbor pošiljati po zadruginih poslih svoje člane (torej samega sebe) v inozemstvo. Za take slučaje pa ni določena dnevnic, ampak se morajo vsakemu potujočemu članu odbora povrniti stvarni stroški v tuji valuti. Da gospodje generali pri takih prilikah ne bodo štedili, to pač ni treba posebej povdarjati. To so take nemoralne določbe, da bi človek ne verjel, da se nahaja pod božjim solncem sploh zadruga s takšnimi pravili. Najbolj v žepe oficirjev segajoča je pa določba, da se sme upravni odbor udeleževati tudi borznih kupcij. Da bo izginil morebitni dobiček takih borznih kupcij v porodičarskih žepih, o tem po dosedanjih balkanskih izkušnjah pač ne more biti dvoma.

Zdrav človeški razum ne more pojmiti, kako so tako oderuška pravila zamogla zagledati beli dan, še manj pojmljivo pa je, da vrši nad vsem tem vrhovno nadzorstvo sam vojni minister, katerega dolžnost bi morala biti, da svoje oficirje ščiti pred takimi pijavkami, kakor je oficirska zadruga v njenem sedanjem sestavu in po njenih sedanjih pravilih, na podlagi katerih so izročeni oficirji naravnost srednjeveškemu oderuštvi. Pri tej priliki pač smatramo za umestno, da protestiramo proti temu, da se zahteva od vsakega oficirja od 1. marca t. l. po tri razne uniforme, vsakodnevno, paradno in praznično z raznimi drugimi popolnoma nepotrebnimi navržki. Ta luksuz stane vsakega poedinca 18 do 20 tisoč dinarjev. Človeku se nehotе vsiljuje misel, da je vse to umerjeno samo na korist oficirske zadruge. Mi smo zato, da je vojska, če že mora biti, uporabljala izključno samo za obrambo domovine, ne pa za razne srednjeveške parade. Iz vsega navedenega sledi, da je oficirska zadruga za oficirski zbor prava mora in da se potom iste nalagajo oficirjem še drugi stroški, katerih bi ne bilo treba. Tako mora n. pr. vsaki oficir še poleg zabrane na plačo dati zadrugi tudi menico, katero mora vsakih 6 mesecev obnoviti ne glede na to, če je še toliko dolžen kolikor je znašala prva menica. To stane zopet denar, ker takozvani jugoslovanski

takseni papirji so danes zelo dragi. Naštelo bi se lahko še nebroj šikan, katerim so izpostavljeni oficirji in ravno tako tudi mnogo nekorektnosti pri oddaji blaga zlasti v pogledu mire. Najžalostnejše pa je to, da se vse to godi od strani zadruge, nad katero ima po pravih vrhovno nadzorstvo sam vojni minister. Zahtevamo, da se napravi tam doli red in da se oficirjev ne izmoghava pod frazo zadruharstva.

KARO-čevlji MARIBOR, Koroška c. 19.

Iz Maribora.

Usoda mariborskega gledališča. Upravnik mariborskega narodnega gledališča se je vrnil iz Beograda, ali brez uspeha. Menda radi preobloženosti ga ni mogel sprejeti finančni minister, kateremu je hotel obrazložiti vnebovpijočo krivico, ki je zadela mariborsko gledališče: vsa ostala gledališča so dobila veliko večje subvencije kot dosedaj, le mariborsko ne. Ne samo, da ni ostalo pri dosedanjih subvenciji, temveč mu je celo ta temeljito — zmanjšana: od preko 500.000 na 200.000, torej skoro kar na eno tretjino dosedanje subvencije! Finančni minister je izjavil, da sploh ni mogoče več povišati subvencije. V rednem proračunu to res ne gre več, pač pa je mogoče dodati v finančnem zakonu poseben paragraf, v katerem se pooblašča finančni minister, da izplača iz rezervnih kreditov našemu gledališču razven subvencije še 800.000, tako da dobi Maribor skupno isto svoto, ko druga oblastna gledališča. (Centralna dobijo seve mnogo več: ljubljansko okoli 4 in pol milijona, torej 22krat toliko, kot je mariborskemu sedaj odrejeno!) Le ako se zavamejo za to vsi naši poslanci s še veliko večjo vnebo, kot do sedaj in predlagajo ta pasus ter skrb za potrebno podporo pri drugih klubih, se lahko odvrne veliki nacionalni, kulturni, socialni in politični škandal zatvoritve mariborskega gledališča, ki je v protivnem neizogiben 1. aprila 1924.

Vprašanje glede podpore za ponesrečenega policijskega uslužbenca. Kakor je znano, se je ustanovil pod predsedstvom g. policijskega oficijala Karara odbor, kateri si je nadel nalogo prirediti zabavni večer v prid ponesrečenega višjega stražnika Lovrenca Kralja. Nabiralci, ki so bili pooblašteni, so nabrali od dobrih src že pred zabavnim večerom čez 10.000 din. Zabavni večer se je vršil dne 1. marca tako dobro, da se je nabrala po našem pričanju lepa svota; pobiralo se je nadalje po celem mestu, po uradih, drugih lokalih, trgovinah in privatnikih itd. in še vedno se nabira za ponesrečenca. Ali žalibog do danes še ni dobila ne pare trepeča in že popolnoma obupana družina, ponesrečenec pa umetne noge tudi še ne. Odločno zahtevamo od odbora, da takoj izroči svoto darovanega denarja ubogemu ponesrečencu. Ponesrečenec naj si sam preskrbi umetno nogo, kakoršna bode njemu v korist in kjer bo hotel, ali v Mariboru, ali na Dunaju, to ne briga prav nikogar. Dolžnost predpostavljenih je pa bila že pred časom skrbeti in pomagati, da bi dosegel ponesrečenec od države podporo, ker si je nogo pokvaril v državni službi in ne pri kaki zabavi. — Več darovalcev.

Predavanje o važnih delavskih vprašanjih priredi Prosvetni kartej v Mariboru v petek dne 28. t. m. ob pol 8. uri zvečer v Lekarniški ulici 6. Predava gospod dr. Andrej Veble. Socialna in delavska vprašanja so za našo dobo tolikega pomena, da jih morata poznati delavec kakor izobraženec. Zato pričakujemo pri tem XXI. predavanju Prosvetnega kartela udeležbe iz vseh slojev, zlasti pa še iz organizacij našega delavstva, ki ima v Mariboru redkokedaj priliko slišati dobro pripravljena predavanja te vrste.

Mestni muzej v Cankarjevi ulici je odprti vsako nedeljo od 10. do 12. ure dopoldne. Vstopnina 1 din. Druge dneve se treba oglasiti pri hišniku v Muzejskem poslopju (zvoniti!).

Občni zbor Društva za varstvo in rejo živali v Mariboru bo prihodnji ponedeljek, dne 31. t. m., ob 20. uri ob osmih zvečer v restavraciji Narodnega doma. Z oziranjem na humanitarno-prosvetno in narodno-gospodarski namen tega društva je želeli, da bi bil obisk zborovanja kar najštevilnejši.

Sestanek čebelarjev iz Maribora in okolice se vrši v nedeljo, dne 30. marca t. l. ob 10. uri dopoldne pri čebenjaku na vrtu III. deške osnovne šole (magdalenske) v Mariboru. Razkazal ose bo prvo važno letno opravilo pri čebelah — spomladna revizija. Prijatelji čebelic dobrodošli! Ob slabem vremenu razgovor o isti zadevi v šoli.

Ukraden je bil dobro ohranjen črn površnik s črno klot podstavo in rujave rokavice. Pred nakupom se svari.

Objava licitacije. Carinarnica Maribor obvešča cenj. občinstvo, da se vrši dne 28. in 29. marca t. l. ob 9. uri dopoldne v magacinih te carinarnice javna prodaja razne robe. Natančnejša pojasnila so razvidna na vratih carinarnice. — Carinarnica Maribor.

DRŽAVNA BORZA DELA V MARIBORU.

(Izvelek iz letnega poročila za leto 1923.)

Državna borza dela v Mariboru nam je dostavila v upogled in objavo zanimivo letno poročilo za leto 1923, katero je sestavil šef Državne borze dela v Mariboru g.

Jože Stabej. Da se seznanijo tudi naši čitatelji z delom tega važnega socialnopolitičnega urada, priobčujemo v izveleku najglavnejše podatke iz letnega poročila.

V Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev temelje ustanove državnih borz dela na določbah zakona o zaščiti delavcev z dne 28. februarja 1922, členu 70 do 107. Za Slovenijo je odredila ustanovitev državnih posredovalnic za delo že Narodna vlada v Ljubljani z naredbo dne 20. XII. 1918. Po petletnem obstanku pa je delo državnih borz dela jasno dokazalo, kako velike socialnopolitične in narodnogospodarske važnosti so te ustanove. Že v zakonodajnem odboru 5. XII. 1921 — ko je bil v pretresu tozadevni zakonski predlog — so povdarjali vsi člani izrecno nujnost, da se ne preide preko državnih borz dela na dnevni red. Žal le, da se pri nas še ne izpolnjujejo vsi zamisli zakonodajalca in da je tako mnogo določb glede državnih borz dela — in to najboljših — samo le na papirju. Dasi merodajni činitelji državnim borzam dela še ne dajejo toliko pažnje in važnosti, ko je le-te zaslužijo v resnici, jih bo razvoj privedel sam do prepričanja, da državne borze dela niso nepotrebne ali celo brezkoristne ustanove, kakor se je hotelo ustvariti mnenje pri raznih zborovanjih delodajalskih organizacij, temveč da so državne borze dela zelo važen in preudaren čin modernega zakonodajalca. Vendar razpravljati o tem obširneje, zato ni tukaj mesta.

Leta 1923 je bilo v naši državi skupno osem državnih borz dela (Beograd, Zagreb, Ljubljana, Sarajevo, Maribor, Murska Sobota, Niš in Ptuj), med katerimi se je mogla veseliti Državna borza dela v Mariboru zopet uspehov in napredka. Napram l. 1922 je narastlo skupno število strank za 1462; število delojemalcev je narastlo za 1702; število delodajalcev je padlo za 240, uspešna nakazila dela pa so se zmanjšala za 410. Tudi odstotna uspešna nakazila dela so bila še kolikor toliko povoljna: znašajo 30,72% glede na delojemalce in 47,55% glede na delodajalce. V primerjanju upravnih stroškov urada vse leto za eno uspešno nakazilo dela znašajo le-ti okrog 18 dinarjev.

Skupni izdatki za Državno borzo dela v Mariboru l. 1923 so znašali 59.173 din. Od tega odpade na materialne izdatke (kurjava, razsvetljava, telefon, pisarniške potrebščine, inventar itd.) le 6164 din., kar zadostno osvetljuje ves mizerni položaj urada in s kakšnimi težavami je bilo zvezano vzdrževanje urada. Za delno najemnino uradnih prostorov je izdal urad 3070 din., osebni prejemki uradništva pa so znašali 49.938 din.

Poslovnih dni vse leto 1923 je bilo 290, tako da je prišlo povprečno na en poslovni dan 60 strank. Urad je odposlal 3606 dopisov, prejel pa je 2859 dopisov, tako da znaša skupno število dopisov 6465.

Brezposelnost je bila splošno vse leto velika. Številčno zaznamujeta meseca januar in april sicer najvišji porast, a največja dejanska brezposelnost se je pričela z mesecem oktobrom, dasi tega številke ne povedo jasno, kar pride odtod, da se brezposelnost vsled neugodnih vremenskih prilik in pomanjkanja prostih mest ne prijavljajo radi. Skupno se je prijavilo pri uradu 17.613 strank. Od teh je bilo 10.700 delojemalcev (6540 moških, 4160 žensk) in 6913 delodajalcev (3645 moških in 3268 žensk). Uspešnih nakazil dela je bilo vse leto 3287. Zanimiv je uradni pregled priglasi in posredovanj posameznih skupinskih razredov (ki jih je 26) v odstotkih. Tako n. pr. izvemo, da je bilo v poljedelstvu in gozdarstvu prijavljenih več brezposelnih kot pa prostih mest. Zaposlilo se je 21,23% brezposelnih, delodajalcem pa je bilo ustrezno 24,70% naročil. Nadalje je bilo n. pr. v industriji za stroje, instrumente, aparate in prometna sredstva prijavljenih skoro tri četrtine manj prostih mest, kot pa brezposelnih, katerih se je zaposlilo samo 19%, a delodajalcem je bilo ustrezno 75% naročil. Največje število brezposelnih odpade na ključavničarje, monterje in mehanike. In tako navaja letno poročilo natančno statistiko pri vsakem razredu posebej.

Slika delovnega trga leta 1923 v območju Državne borze dela v Mariboru je torej precej temna. Zaposliti je bilo mogoče le slabo tretjino vseh brezposelnih, vse druge delovne moči so šle v izgubo. Že samo pri uradu statistično ugotovljeno število brezposelnih dni znaša veliko svoto 74.730, kar pa še zdaleka ni vse.

Pomanjkanje delovnih moči je bilo zaznamovati le v zelo redkih specialnih industrijskih panogah. Pa tudi temu bi se moglo odpomoči v veliki meri, če bi imeli izvedeno v državi dobro organizacijo razpoložljivih delovnih moči ali delovnega trga sploh. Saj se je leta 1923 izselilo iz naše države 996 kvalificiranih delavcev (910 moških, 86 žensk) in to dočeto ne zato, ker jim je bilo doma preveč dela na razpolago. Iz Slovenije je bilo teh kvalificirancev sicer samo 80, a številke 319 iz Hrvatske in Slavonije, 291 iz Vojvodine in 126 iz Dalmacije že nekaj povedo. Poleg tega se je izselilo iz države še 3416 nekvalificiranih delavcev.

Spričo splošnega značaja brezposelnosti torej Državna borza dela v Mariboru v svojem delokrogu pač ni mogla storiti kaj posebnega za ublažitev brezposelnosti. Razdelila je svotico 12.796 din. brezposelne podpore, ki jo je dalo ministrstvo socialne politike uradu na razpolago. To podporo je dobilo skupaj vse leto 1923 le 151 oseb: 133 moških, 18 žensk, skupno še z 118 družinski člani. Nadalje je izdal urad tudi 429 nakaznic za polovično vožnjo nekako v skupnem znesku 16.261 din., da so mogli iti brezposelni iskat dela v druga mesta ali pa da so ga tam že našli. Razume se, da je urad vsestranski gledal najprej, kako in kj bi zaposlil priglase brezposelne, kolikor so to pač pripuščala nezadostna sredstva, ki so bila uradu na razpolago.

Posredovanje v množicah je izvršil urad leta 1923 samo eno in to dne 28. IV. 70 drvarjev v Zavidoviči, Bosna.

Glede inozemskih delavcev ni imel urad nobenega vpliva kljub zakoniti določbi v členu 103 zakona o zaščiti delavcev. Le tu in tam je dobil posamezne prošnje v izjavo. Zato tudi ni imel urad o gibanju inozemskih delavcev nobenega pregleda, kakor bi bilo to potreba.

Že površen pregled dela Državne borze dela v Mariboru samo v letu 1923 nam torej predoči, kolikega pomena so te ustanove. Žal le, da jim niti javnost, še manj pa država sama (ministrstvo socialne politike) ne posveča tiste skrbi, ki bi jo morala. Tako predvsem vemo, da ministrstvo socialne politike ne daje državnim borzam dela na razpolago vsaj toliko kredita, da bi uradi bili preskrbljeni vsaj z najpotrebnejšimi sredstvi. Nič boljše ni glede števila uradništva in uradnih prostorov. In če država ne skrbi za svoje ustanove in za točno izvrševanje zakonov, kdo neki je zato poklican?

Dr. Vinko Šarabon:

Zgodovinske anekdote.

(Dalje).

Nujno vprašanje.

Angleškemu poslaniku v Zedinjenih državah Jacksonu (džeksn) se je nekoč tole pripetilo. Živel je večinoma v Novem Yorku in je imel tam tudi svojo hišo. Nekoč je šel mimo hiše znani novojorški humorist Neil McKinnon; bilo je že zelo pozno v noči. Več tovarišev je bilo z njim. Okna poslanikove palače so bila vsa razsvetljena.

«Kaj je neki danes pri Jacksonu?», je vprašal Neil.

«Povabljen goste ima», je rekel eden iz družbe.

«Tako? Družba? In mene ni povabil?» Takoj je skočil k vratom in pozvonil. Vrtar mu je odprl. «Z angleškim poslanikom moram govoriti», je dejal Neil.

«Boste pa že morali ob drugem času priti. Poslanik igra ravno karte in ga ne smem motiti», je rekel vrtar.

«Nikar se ne razburjajte!», ga zavrne Neil, «takoj pojte gor in recite poslaniku, da moram nekaj važnega in nujnega govoriti z njim.»

Vrtar je šel gor, in poslanik je bil takoj pripravljen, da sprejme poznega prišleca. «Kaj želite od mene, da me motite v tako pozni uri?», je vprašal Neila.

«Vi ste gospod Jackson?», je vprašal Neil.

«Da.»

«Angleški poslanik?»

«Da, gospod!»

«Velika družba je pri Vas?»

«Da, gospod!»

«Ali je družba zelo velika?»

«Zelo velika.»

«Kaj ne, prav sedaj igrate karte?»

«Da, karte igramo.»

«Vidite, gospod poslanik, ker igrate karte, sem Vas prišel vprašati, kaj je ravno sedaj adut.»

Preden se je presenečeni poslanik dobro zavedel, je bil Neil že davno po stopnicah dol in pri vratih ven.

Zanesljivi uslužbenci.

Neki pariški bankir je prišel k lastniku druge banke in mu je izročil petdesettisoč frankov, predvojnih namreč. «Shrani mi ta denar za dva meseca, da pridem s potovanja nazaj», mu je rekel.

«Dobro, jih bom spravil.» Navzoča sta bila pri odaji denarja tudi dva višja bančna uradnika.

Po dveh mesecih pride bankir po svoj denar.

«Kakšen denar?», ga vpraša njegov prijatelj.

«No, onih petdesettisoč frankov, ki sem ti jih dal shraniti, preden sem odpotoval.»

«Gotovo se motiš. Jaz nič ne vem.»

«Pokliči tvoja dva prva uradnika, ki sta bila takrat zraven.»

«Dobro, kar prideta naj!»

Pokličejo ju! Vprašanje gospodarjevo: «Ali kaj vesta, da mu je ta gospod izročil pred dvema mesecema petdesettisoč frankov?»

Oba sta odločno odgovorila: «Ne! Ko odideta, stopi lastnik banke k omari, vzame ven od prijatelja mu izročeni denar, mu ga dá nazaj in mu reče, vsemu začudenemu: «Na, tu imaš denar nazaj. Sem hotel samo vedeti, če se smem na svoje ljudi zanesti, in sedaj vidim, da se smem. Oprosti mi!»

Dobičkonosna pozornost.

Ruski knez Galicin se je mudil v Parizu in je zahajal seveda tudi v gledališče. Prva pevka nekega gledališča je imela tako lep glas in je igro tudi tako izborno izvajala, da ji je poslal knez po svojem služabniku lep šopek.

Nekaj tednov na to se je zglasila pri knezu v predsobi neka dama in želela govoriti z njim. Knez je šel v predsobo in je videl tam lepo mlado gospodično, ki mu je rekla: «Visokost me gotovo ne poznate več. Jaz

sem pevka tega in tega gledališča in sem se Vam prišla zahvaliti za številne dokaze Vaše pozornosti.»

«Sedaj Vas spoznam, milostljiva. A oprostite, jaz sem Vam samo enkrat poslal en šopek.»

«Kako to? Vaš sluga mi prinese že več tednov sem vsako jutro en šopek.»

Poklicali so slugo, in pojasnil je stvar, dasi nerad: «Ko sem prinesel prvi šopek, mi je dala dama pet frankov napitnine. Šopek je stal tri franke. Zato sem kupil vsak dan tak šopek, in ker mi je dala dama vselej pet frankov, sta mi zmeraj ostala dva.»

Poznejši razgovor med knezom in slugo nam ni znan; gotovo se je pa služabniku zlati vir dohodkov zaprl.

Solidna gospodična se sprejme s 1. aprilom t. l. na stanovanje. Kje, pove uprava lista. 194

Organist-cerkvenik se sprejme. Stanovanje in vrt. Zemlja se dobi v najem. Treba stranskega zaslužka s kako obrtjo. Župni urad Sv. Jurij na Pesnici, pošta Zgornja Kungota. 195

Grobni kamen iz marmora z ograjo se proda. Maribor, Mlinska ulica 17. 196

Prorokovanje. Kdor kupi knjigo «Babilonska uganka» in najde v njej štev. 393—95 bo srečen, ta knjiga se dobi v vseh knjigarnah.

Vsakovrstna

SEMENA

najboljše kakovosti
posebno

KRMILNO PESO

priporoča

M. BERDAJS,
MARIBOR.

CUNJE

krojaške, suknjene in platnene odpadke, staro železje, kovano in vlitno, glaževino, kakor odpadke vsake vrste kupujem po najvišjih cenah

A. Arbeiter.

Maribor, Dravska ulica 15.

Zamenjam tudi staro železje, katero je za uporabo, s kovinskimi odpadki in vlitino.

Trgovina

Martin Šumer

≈ Konjice ≈

priporoča veliko izbiro raznega manufakturnega ter drugega blaga po jako ugodnih cenah ter je za došlo sezijo vsakemu dana priložnost, da si pri nakupu oblačila dosti prihrani. 737 50—1

Zanesljiva in preizkušena

SEMENA

zelenjadna in cvetlična, dobite kot vsako spomlad, v vrtnariji Iv. Jemec, Razlagova ulica 11, na stojnici Glavni trg. 155 5—1

JOS. NEKREP

tesarski mojster in stavbeni podjetnik

sprejme vsa v njegovo stroko spadajoča dela in jih izvede ročno in cenno.

MARIBOR, SMETANOVA 59.
Telefon 140. 10—9 290

Širite „Stražo“!

la. oves za seme in deteljno seme

nudi po najnižjih cenah

A. MAYER, družba z o. z.

Maribor, Glavni trg 20.

Za dolge in puste zimske večere kupujte knjige

„Cirilove knjižnice“ Dosedaj izšlo 7 knjig.

Dobite jih po zelo nizki ceni v prodajalni

TISKARNA SV. CIRILA V MARIBORU.

Kdor zida ali popravlja hišo,

kupi po najnižji ceni

nosilce (traverze), žičnike (žreblje) cement, strešne
lepenke itd. kakor vsake vrste železnine pri

IVAN KORAŽIJA, MARIBOR

Aleksandrova cesta 42. — Meljska cesta 1.

TRGOVINA Z ŽELEZNINO

Na drobno!

Na debelo!

TISKARNA SV. CIRILA V MARIBORU

PRIPOROČA SLEDEČE MOLITVENIKE:

a) Za otroke:

Kvišku srca, 35, 36, 47 D.
Rajski glasovi, 58, 62 D.
Prijatelj otroški, 7,50, 8,50 D.

b) Za odrasle:

Bogomila, 22, 25 D.
Pobožni kristjan, 15 D.
Češčena Marija, 47, 52 D.
Nebesa naš Dom 68, 80, 90 D.
Venec pobožnih molitev, 40 D.
Venec pobožnih pesem, 15 D.
Sv. Pismo, Evangeliji in Dejanja apostolov 12 D.

Kvišku srca Pesmarica (zl. obr.), 15 D.

Premišljevanja za celo leto I. in II. del, 32 D.

Družba vednega češčenja. Dve molitveni uri, 3 D.

Kratko navodilo za pobožnost M. B. Kraljice src, 6 D.

Vir življenja, 29, 41 D.

Bog med nami, 20 D.

Večno življenje (rdeča obreza) 34 D, (zlata obreza) 33 D.

Nebeška hrana I. in II. del, 20 in 41 D.

Priprava na smrt, 29 D.

Zahvala.

Za obilno skazano sožalje ob priložnosti pogreba naše ljube soproge, oziroma hčerke, matere itd. gospe

Amalije Longhino roj. Terbovc

dne 23. t. m. v Laškem se prisrčno zahvalujemo. Posebno se zahvalujemo veleč. g. nadžupniku in dekanu dr. Fr. Krulju, za obiske in tolažila rajne v njeni boleznih ter krasnem govoru ob grobu, kakor tudi vsem darovalcem vencev.

Dne 24. marca 1924.

Terbovc, stariši v Laškem, Jos. Longhino, soprog v Mariboru in ostali sorodniki.